
Zasadnicza służba wojskowa w latach 1922-1939 w fotografii i dokumentach

---

Bieżuńskie Zeszyty Historyczne 12, 125-146

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZASADNICZA SŁUŻBA WOJSKOWA W LATACH 1922-1939 W FOTOGRAFII I DOKUMENTACH

Motto:

*Nie znam w życiu ludzkim
czegoś tak wzniosłego, tak pięknego,
a tak bardzo nieuchwytnego
jak życie żołnierza.
Żołnierz żyje nie dla siebie,
żyje on dla tych haseł,
jakie ma wypisane na swym sztandarze:
Ojczyzna i honor.*

Józef Piłsudski

(Juliusz L. Englert, Józef Piłsudski,
Londyn 1991, s. 134.)

Okres międzywojenny to czasy patriotycznego wychowania młodzieży. Zrozumiałym było, że odrodzone Państwo musi przede wszystkim wytworzyć siłę militarną, która w przyszłości będzie mogła oprzeć się zagrożeniom granic. W drugiej połowie lat trzydziestych stawało się to najpilniejszą potrzebą.

Przeszkoleniu wojskowemu podlegał każdy zdrowy mężczyzna. Zasadnicza służba wojskowa trwała dwa lata i rozpoczynała się po osiągnięciu pełnoletności – 21 lat. Maturzyści kończyli jednoroczny kurs podchorążych.

Dla niektórych przygotowanie wojskowe zaczynało się jednak już dużo wcześniej. Przydatne wiadomości, jak terenoznawstwo, zasady higieny i pomoc w nagłych wypadkach, a także musztrę przyswajały sobie dzieci w harcerstwie.

Przysposobienie wojskowe i sportowe prowadziły społeczne organizacje młodzieżowe – przede wszystkim Związek Strzelecki, ale również Straż Ogniowa (pożarna), Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży i inne.

Najistotniejszym było jednak to, że wojsko miało olbrzymi autorytet w całym społeczeństwie. Szanowano godło, sztandary, barwy narodowe, mundur, oznaki i z dumą śpiewano pieśni żołnierskie. Warunkiem dojrzałości, ale i honorem mężczyzny było odbycie służby wojskowej.

Młodzież tutejszej gminy służyła w różnych formacjach wojskowych, najczęściej w piechocie i kawalerii, zwykle w okolicznych jednostkach, jak

11 pułk ułanów w Ciechanowie, 4 pułk szwoleżerów konnych w Płocku, 32 pułk piechoty w Modlinie, także w Korpusie Ochrony Pogranicza na wschodnich rubieżach Polski. Jeden poborowy trafił do służby w 1 pułku lotniczym.

Fotografie i kopie dokumentów ze zbioru St. Iłskiego i J. Siedleckiej są ilustracją zasadniczej służby wojskowej i ćwiczeń w rezerwie mężczyzn z gminy Biezuń.

Opr. Stanisław Iłski, Jadwiga Siedlecka

72. Pułk Piechoty
Kosztą podróży ponosi jadący.

Przepustka na przejazd koleją
dla szereg. *kapr. Kowalkowskiego Stefana*
z *72 pp. plut. pion.* jadącego się na *po wypełnie ubranie*
z *Rodanina* do *wn. Mak. od st. Siepe*
i z powrotem
Ważna od d. *8go grudnia 1923 r.*
do d. *13go grudnia 1923 r. godz. 2 1/2*

Uwaga: Jadącemu przysługuje prawo 50% zniżki przy obliczeniu cenii biletu kolejowego.

Wódca pułku
M. Siedlecki
KCHMISTRUK
pułkownik

Przepustka na przejazd koleją wydana kapr. Stefanowi Kowalkowskiemu w 72 pułku piechoty.

<p><i>Oleksiak Ignacy</i></p> <p>21f. Przebieg służby wojskowej: Pełniony do 14. II 1926 r. przez P.K.U. <i>Molitor</i></p> <p>Odmiar: od ..... do ..... Powiód: ..... Art. Ust.: .....</p> <p>Wcielony on 15. II 1926 do 16. Lut.</p> <p>1. Służba w szeregach: Przeniesienia, mianowania i awanse: (data, odpowiedni rozkaz, władza): <i>15. II 1926 wcielony do 1 p. pułk. lotniczego 25. II 1926 awans na kapłan lotniczy 2. III 1926 awans na kapłan lotniczy 2. III 1926 awans na kapłan lotniczy</i></p> 		<p><i>Oleksiak Ignacy</i></p> <p>Przeniesiony do rezerwy dnia ..... 19... r. (powiód, odpowiedni rozkaz, władza): .....</p> <p>2. Służba w rezerwie: Przeniesienia, mianowania, awanse i ćwiczenia: (data, odpowiedni rozkaz, władza): .....</p> <p>Przeniesiony do rezerwy dnia 25. II 1926 r. (powiód, odpowiedni rozkaz, władza): <i>Przez 1 p. pułk. lotniczy 2. III 1926 awans na kapłan lotniczy</i></p>
---	--	--

Kartki z książeczki wojskowej Ignacego Oleksiaka z Bieżunia, który służył w 1 pułku lotniczym w 1926 r.

LEGITYMACJA

NA ZNAK № *11236/19*

4-go PUŁKU STRZELCÓW KONNYCH
 ZIEMI ŁĘCZYCKIEJ

wydana *st. strz. Kowalkowskiemu*
Teofilowi

za wierną służbę Ojczyźnie w szeregach 4 p. Strzelców Konnych

KOMISJA NADAWCZA ZNAKU:

St. strz. Kowalkowskiemu
Teofilowi

dnia *13. I* 1926 r.

Legitymacja Znak 4 pułku strzelców konnych Ziemi Łęczyckiej wydana st. strz. Teofilowi Kowalkowskiemu.

Nr 219/31

KSIAŻECZKA STANU SŁUŻBY OFICERSKIEJ

Wydana w Ciechanowie dnia 3 / X 1931 r.

KOMENDANT P. K. U.
Zukowski
ZUKOWSKI major

1. Wzrost 174 cm. Bysceps: 7. 1/2 cal. Noś 1. 1/2 cal.
 Włosy j. blond Usta 1. 1/2 cal.
 Brwi j. blond Broda 1. 1/2 cal.
 Oczy j. nieb. Twarz 1. 1/2 cal.
 Specjalne znaki: —
Dykowski Klemens
(zob. w tabelach kapturki)

2. Imiona *Klemens*
 Nazwisko *Dykowski*
 3. Imiona rodziców: *Józef, Helena*
 4. Urodzony dnia 19 1 1888 r. *Albo*
 w *Wyszynie* gmina *Wyszyn*
 powiat *Siepe* wojew. *Województwo*
 5. Język matczywy *polski*
 Narodowość *polka* Wyznanie *rym. kat.*
 6. Wyształtanie cywilne: *klas gimnazjalna*
 w chwili wydania książ. *klas gimnazjalna*
 z *roku*
 Późniejsze zmiany
 7. Zawód cywilny: *uczestnik państw.*
 w chwili wydania książ. *uczestnik państw.*
 Późniejsze zmiany

Książeczka oficerska Klemensa Dyksińskiego z Bieżunia wydana przez PKU w Ciechanowie w 1932 r.

Stajnia 1 szwadronu 11 pułku ułanów w Ciechanowie, 1922 r.

**Tadeusz Marchlewski z Bieżunia, ułan
11 pułku ułanów w Ciechanowie w galowym
mundurze 1 szwadronu, 1922 r.**

Franciszek Ulanowski z Myśliña.

Stefan Lejman z Bieżunia (3. od prawej) podczas służby wojskowej, 1922 r.

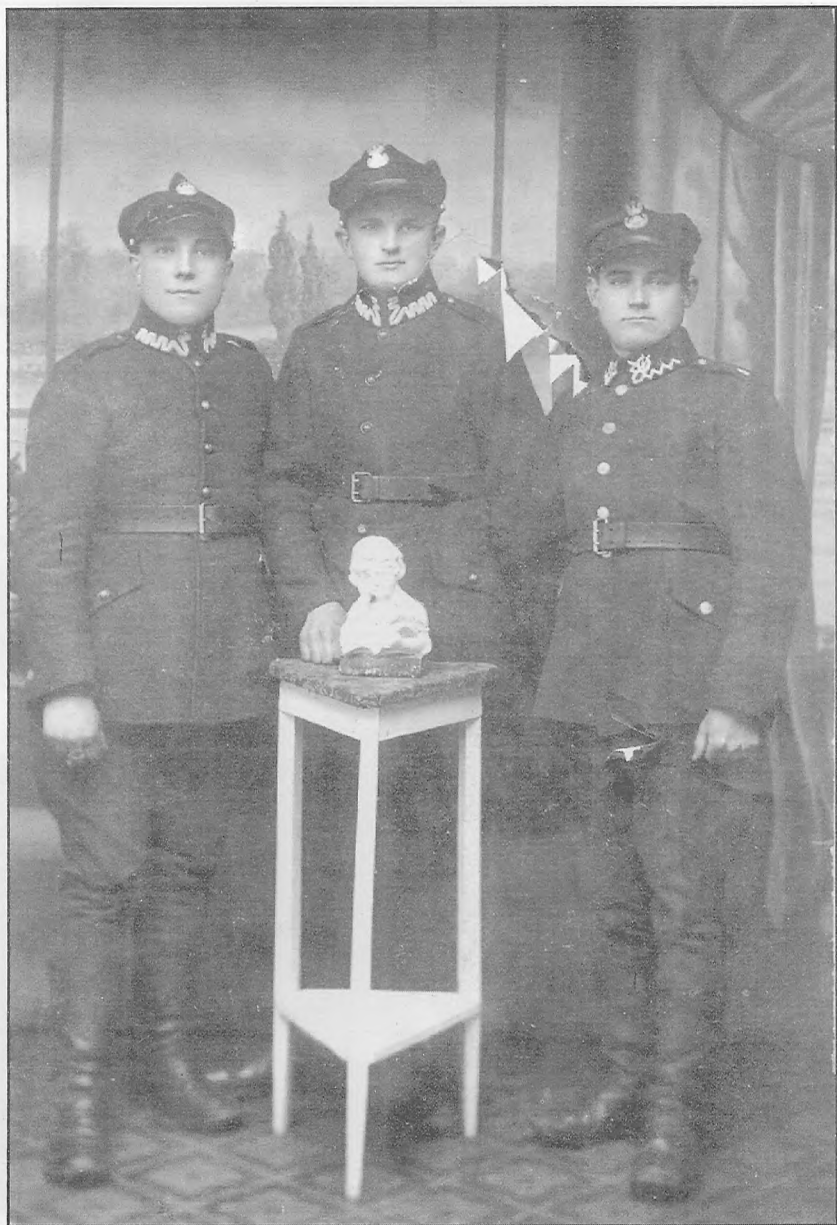

**Tadeusz Marchlewski z Bieżunia w 11 pułku ułanów w Ciechanowie,
1923 r.**

Na ćwiczeniach w Szkole Podoficerskiej 72 pułku piechoty, 1923 r.
Po lewej siedzi Stefan Kowalkowski.

Franciszek Ulanowski z Myślina (pierwszy od prawej) w 1 pułku saperów w Modlinie, 1927 r.

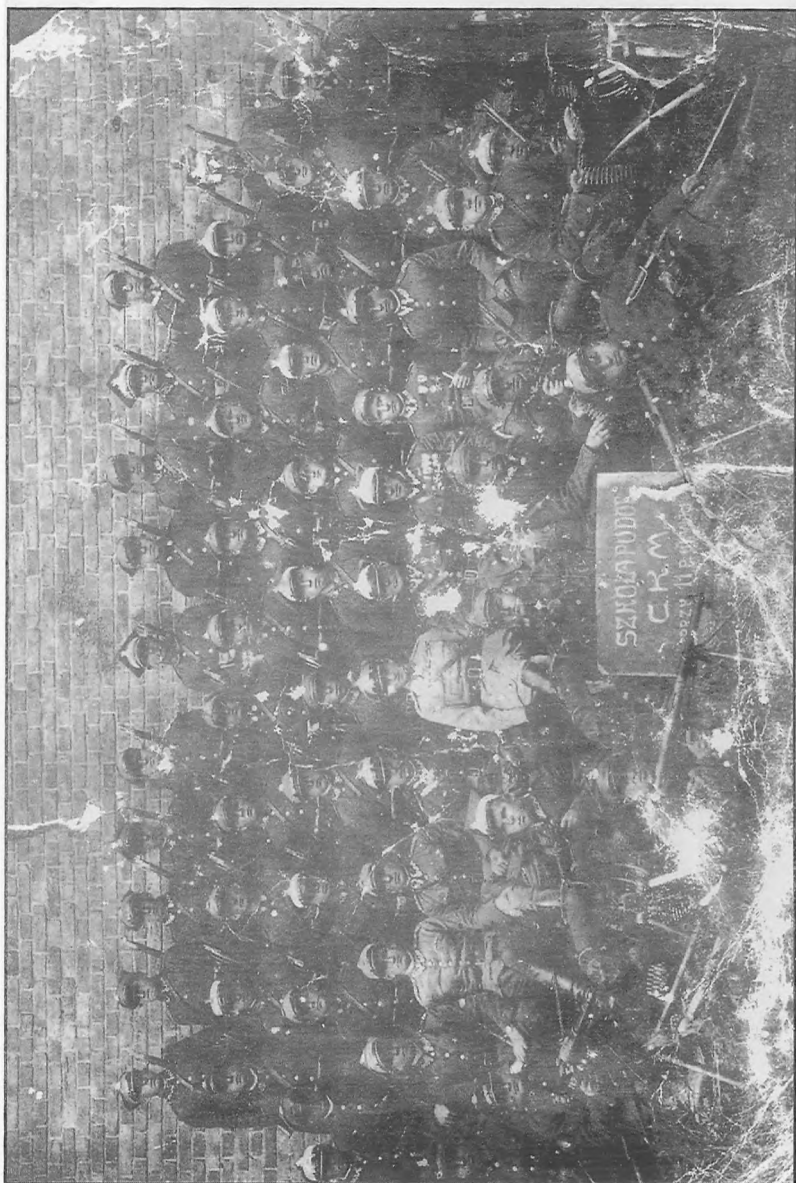
Czesław Dramiński w 32 pułku piechoty, 1925 r.

Ppor. Stanisław Skoroszewski, nauczyciel z Bieżunia.

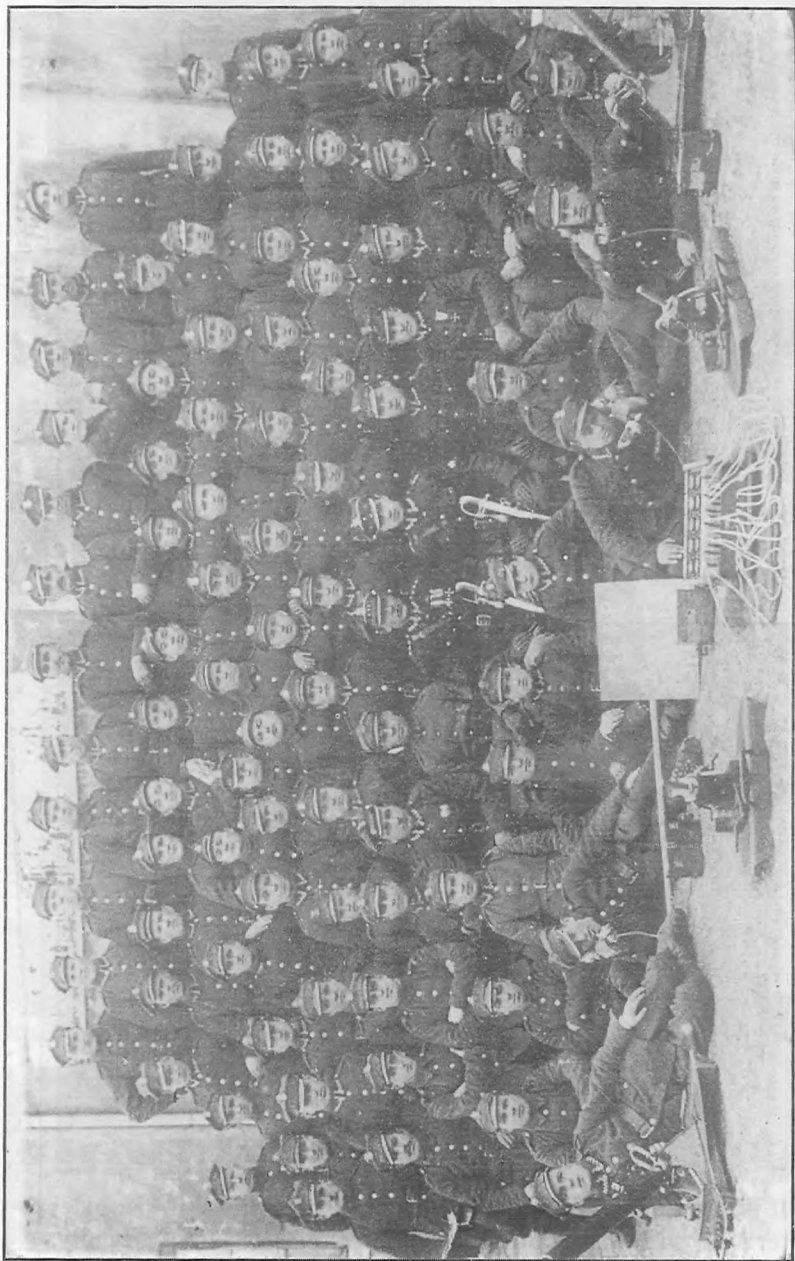
**Władysław Dobrosielski z Adamowa w 11 pułku ułanów
w Ciechanowie, 1927 r.**

Szkoła Podoficerska CKM przy 11 pułku ułanów w Ciechanowie, 1929 r. Po prawej leży Teofil Kowalkowski z Maka.

Czesław Krajnik z Bieżunia, żołnierz 1 Dywizjonu Pomiarów Artylerii w Toruniu, 1930 r.

Kompania specjalna 72 pułku piechoty, 1932 r. W drugim rzędzie od dołu, pierwszy od prawej Stefan Kowalkowski z Maka.

**Stanisław Łaguna z Bieżunia
w 32 pułku piechoty w Modlinie,
1935 r.**

**Kazimierz Rybczyński ze Sławęcina
w 5 pułku piechoty legionowej
w Wilnie, 1935.**

**Teofil Wilczewski z Bieżunia,
żołnierz 32 pułku piechoty
w Modlinie, 1937.**

**Stefan Przybyłowski z Kobylej
Łąki, żołnierz 13 pułku piechoty,
1939 r.**

Franciszek Kałuża z Bieżunia w 42 pułku piechoty, 1936 r.

**Wiktor Cecelski z Bieżunia w Korpusie Ochrony Pogranicza
w Ossowcu, 1938 r.**

**Stanisław Gręda z Bieżunia, żołnierz 35 pułku piechoty
w Brześciu, 1938 r.**

Wacław Radzyński z Sadłowa, kapral Korpusu Ochrony Pogranicza
w mundurze Strzelców Podhalańskich, 1938 r.

L. 324/33

ŚWIADECTWO

Starszy strzel. 2. cenz. Oleksiak Bronisław

URODZONY W DNIU *8. V* R. *1911.* w m. *Gruszcz. pow. Stobiszewo. Altawa.*
UKOŃCZYŁ W CZASIE OD *15. IX* 1932 R. DO *20. III* 1933 R.

KURS PODCHORAŻYCH REZERWY 8 D. P.

I OTRZYMAŁ NASTĘPUJĄCE OCENY:

Wyszkolenie strzeleckie	<i>Dobrze</i>	Higijena	<i>Dobrze</i>
Terminowość	<i>Nadawala</i>	Organizacja armji	<i>Dobrze</i>
Regulamin piechoty	<i>Nadawala</i>	Wychowanie fizyczne	<i>Dobrze</i>
Regulamin sl. wewn.	<i>Dobrze</i>	Wyszkolenie strz. C. K. M.	
Musztra formalna	<i>Nadawala</i>	Wyszkolenie strz. br. tow.	
Walka granatem	<i>Niep. dobrze</i>	Wyszkolenie boj. C. K. M.	
Walka bagnetem	<i>Dobrze</i>	Władanie br. K. M. br. tow.	
Pionierka i maskowanie	<i>Dobrze</i>	Musztra K. M. i br. tow.	
Łączność	<i>Dobrze</i>	Teoria strzalu P. L.	
Gazownawstwo	<i>Dobrze</i>	Nauka o broni	<i>Dobrze</i>
SPRAWOWANIE	<i>Niep. dobrze</i>	PILNOŚĆ	<i>Dobrze</i>
PREZENCJA	<i>Niep. dobrze</i>	DOWODZENIE	<i>Dobrze</i>
OSTATECZNY POSTĘP	<i>Nadawala</i>	LOKATA	<i>78/109</i>

Starszy strzel. 2. cenz. Oleksiak Bronisław

(stopień, awanski i inicjał)

NA PODSTAWIE UKOŃCZENIA KURSU Z WYNIKIEM POMYŚLNYM UZYSKAŁ W MYŚL ART. 44
„ROZPORZĄDZENIA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ Z DNIA 7 PAŹDZIERNIKA 1932 ROKU
O SŁUŻBIE WOJSKOWEJ PODOFICERÓW I SZEREGOWCÓW”.

TYTUL PODCHORAŻEGO REZERWY.

Modlin, dnia *20 lipca* 1933 r.

DOWÓDCA
8 DYWIZJI PIECHOTY

Główna Drukarnia Wojskowa.

Świadectwo Bronisława Oleksiaka ukończenia kursu podchorążych rezerwy, 1933 r.

Należy uważnie przeczytać i znać treść pouczenia, umieszczonego w końcu niniejszej książeczki wojskowej.

KSIAŻECZKA WOJSKOWA

Przynależność do P. K. U.

W chwili wydania książeczki wojskowej	Nazwa P. K. U.	L. karty ewid. / pow.
	Grodziszka	554/60.11.
	PLONSK	167/91/3
Późniejsze zmiany		

Wielkość maski gazowej:

W chwili		Późniejsze zmiany			
wetolenia	zwolnienia z czynnej służby	data	data	data	data
Mała					

1. Nazwisko Radzimiński

Imiona Wacław

2. Imiona rodziców: Aleksander ojca, Maryanna matki

3. Urodzony dnia 14 II r. 1910
 miejscowość Ślesk gmina Żurawin
 powiat Łępa wojew. Konarski

4. Język macierzysty polski
 Narodowość polka Wyznanie rym. kat.

5. Rysopis: wzrost 161 cm.
 włosy brąz uszy średnie
 brwi ciężkie broda czysto czarna
 oczy ciemne twarz owalowa
 nos nie ugięty szczególne znaki

6. Wykształcenie cywilne i znajomość języków:

kończ. 1923 szkoły 4 kl. gimn.
kończ. 1926 Tryb. Klasy handl.
grodziszka

7. Zawód cywilny:

urzędnik - sygn. salnika

8. Stopień wojskowy:

kapitał

9. Specjalność wojskowa:

piech. dowódca

LEGITYMACJA

NA PRAWO NOSZENIA

ODZNAKI

PAMIĄTKOWEJ

67 P. P.

DLA kapitana

Radzimińskiego Wacława

NADANEJ ROZKAZEM PUŁKOWYM

Nr. 49/33

DOWÓDCA PUŁKU
 DOWÓDCA PUŁKU

Wacław Pich
 dowódca pułku

Strony książeczki wojskowej i legitymacji odznaki pamiątkowej Wacława Radzimińskiego z Sadłowa.